



30 lat

Agencja Restrukturyzacji  
i Modernizacji Rolnictwa

Departament Działań Delegowanych  
Centrala ARiMR

ul. Poleczki 33, 02-822 Warszawa

**Pan**  
**Roman Wcisło**  
**Dyrektor Departamentu Funduszy**  
**Europejskich**  
**Urząd Marszałkowski Województwa**  
**Małopolskiego**

Wasze pismo z dnia	Znak	Nasz znak	Data
17.05.2024	FE-IX.433.16.24.2021	DDD-WDS.65150.7.2024.TM	25.07.2024 r.

*Sprawa: przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacjami typu "Gospodarka wodno-ściekowa"*

**Szanowny Panie Dyrektorze,**

Odpowiadając na pismo, w którym zwracają się Państwo z prośbą o instrukcję stosowania zapisów § 5 pkt 3 lit. a) umowy o przyznaniu pomocy (dalej umowa) w zakresie możliwości wyrażenia zgody przez Samorząd Województwa (dalej SW) na przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach PROW 2014-2020, przekazuję następujące informacje.

W piśmie wskazują Państwo na trudności w prawidłowym stosowaniu ww. zapisu umowy, a w szczególności, czy niedozwolone przeniesienie posiadania nabytych dóbr dotyczy tylko posiadania samoistnego czy też zależnego, w związku z powyższym proszę Państwo o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy zapisy umowy § 5 pkt 3 lit. a) oraz § 14 odnoszą się do posiadania samoistnego czy też zależnego? Czy w przypadku przeniesienia posiadania samoistnego zastosowanie ma obowiązująca książka procedur w tym zakresie, natomiast przeniesienia posiadania zależnego nie należy wiązać z naruszeniem zapisów umowy, a tym samym nie ma zastosowania ww. procedura?
2. Czy należy uznać, że przeniesienia posiadania, o którym mowa w umowie nie dotyczy sytuacji, w której podmiotem wykonującym zadania własne gminy w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę jest powołana do tego spółka komunalna, albowiem jest ona w tym przypadku wyłącznie dzierżycielem a nie posiadaczem przedmiotowej

infrastruktury, a zatem w przypadku udostępnienia jej ww. infrastruktury nie dochodzi do przeniesienia posiadania?

Informuję, że ARiMR w sprawie przekazania w administrowanie sieci kanalizacji sanitarnej nabytej w ramach ww. typu operacji w odniesieniu do indywidualnych przypadków, udzieliła Państwu wyjaśnień w pismach: DDD.WDS.65150.9.2018 z 13 września 2018 r. oraz DDD-WDS.65150.1.2024.TM z 31 stycznia 2024 r.

Niemniej jednak, ze względu na to, że w dalszym ciągu mają Państwo wątpliwości, co do prawidłowości postępowania w przedmiocie sprawy, wyjaśniam co następuje.

Zgodnie z treścią postanowień umowy zawartych w § 5 pkt 3 lit. a) wynika, że *„Beneficjent zobowiązuje się do spełnienia warunków określonych w Programie, przepisach ustawy i rozporządzenia oraz realizacji operacji zgodnie z postanowieniami umowy, a w szczególności do dnia, w którym upłynie 5 lat od dnia wypłaty przez Agencję płatności końcowej nieprzenoszenia prawa własności lub posiadania rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji oraz ich wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem i celem operacji, z zastrzeżeniem § 14 pkt 4 umowy”*.

Należy zauważyć, że dobra nabyte na podstawie umowy o przyznaniu pomocy są mieniem komunalnym gminy, a podmioty mienia komunalnego samodzielnie decydują o przeznaczeniu i sposobie wykorzystywania składników majątkowych, przy zachowaniu wymogów zawartych w odrębnych przepisach prawa (art. 44 pkt 5 Ustawy [1]). Powierzenie tych zadań następuje w drodze decyzji rady gminy (art. 9 ust. 1 Ustawy [1]).

Jednostki samorządu terytorialnego w oparciu o art. 2 Ustawy [2], gospodarkę komunalną mogą prowadzić w szczególności: w formach samorządowego zakładu budżetowego lub spółek prawa handlowego. O wyborze sposobu prowadzenia form gospodarki komunalnej decydują organy władzy tych jednostek zgodnie z art. 4 Ustawy [2].

W związku z powyższym, w przypadku gdy gospodarka komunalna gminy będzie prowadzona za pomocą zakładu budżetowego, to pomimo, że zakład budżetowy jest jednostką wyodrębnioną fizycznie i majątkowo, to nadal stanowi część gminy.

Instytucja samorządowych zakładów budżetowych została uregulowana w art. 15 i nast. Ustawy [3]. Powyższy akt prawny nie nadał tym jednostkom osobowości prawnej.

Samorządowe zakłady budżetowe korzystają z osobowości prawnej gminy, co oznacza, że nie działają one w imieniu własnym. Wszelką działalność prowadzą w imieniu i na rachunek gminy. Z tych względów prawo własności nie może przysługiwać zakładom budżetowym tylko gminie. Co oznacza, że nie mogą być również posiadaczami w rozumieniu art. 336 Kodeksu Cywilnego (dalej k.c.), ponieważ nie władają dobrami we własnym imieniu i na własny rachunek. Wobec powyższego wykluczone jest posiadanie samoistne, a nawet zależne. Zakład budżetowy nie może być podmiotem stosunku prawnego we własnym imieniu np. umowy użyczenia, najmu czy darowizny. Oznacza to, że brak podmiotowości zakładu

budżetowego skutkuje niemożnością zawarcia umowy zarówno przeniesienia przez gminę posiadania jak i własności dóbr nabytych w ramach ww. operacji. W związku z tym nie zachodzą przesłanki o których mowa w § 5 pkt 3 lit. a) umowy, gdyż nie zachodzi sytuacja mogąca mieć wpływ na realizację operacji.

Inaczej jest w przypadku, gdy gospodarka komunalna gminy jest prowadzona za pomocą spółki komunalnej w której jedynym udziałowcem jest gmina (dalej Spółka). Spółka taka jest powoływana uchwałą Rady Gminy. Czynności związane z powołaniem spółki są zatwierdzone Aktem notarialnym i wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego (dalej KRS). W KRS znajdują się min. informacje o zarządzie, a także kapitale zakładowym, który Gmina wniosła do Spółki w formie aportu w postaci mienia komunalnego jak również wkładu pieniężnego, w celu zapewnienia zaspakajania przez Spółkę potrzeb komunalnych mieszkańcom gminy.

W ten sposób utworzona przez Gminę Spółka, staje się samodzielnym bytem, nabywa osobowość prawną i jest kontrolowana przez Radę nadzorczą. Budżet Spółki jest majątkiem publicznym, lecz nie wchodzi w struktury budżetu gminy.

Z postanowień wzoru umowy dla ww. typu operacji wynika, że przedmiot nabyty w ramach operacji musi pozostać własnością oraz pozostać w posiadaniu Beneficjenta od momentu jego nabycia przez 5 lat od dnia wypłaty końcowej.

Natomiast art. 3 ust. 1 ustawy [4] wskazuje, że zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy. Gmina może tego typu zadania wykonywać we własnym zakresie albo może to być działalność przedsiębiorcy posiadającego zezwolenie. Obowiązujące przepisy prawa umożliwiają także Spółce świadczenie usług z zakresu zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania ścieków.

Z analizy przepisów art. 337 k.c. wynika, że posiadacz samoistny nie traci posiadania rzeczy przez to, że oddaje drugiemu rzecz w posiadanie zależne. Według poglądu wyrażonego w doktrynie prawa, w razie oddania rzeczy w posiadanie zależne nabywca posiadania uzyskuje posiadanie zależne, natomiast zbywca zachowuje posiadanie samoistne (Edward Gniewek, Komentarz do art. 337 k.c.).

W przypadku gdy rzeczy nabyte w ramach ww. typu operacji, Gmina przekazuje Spółce w administrowanie w formie: umowy użyczenia, trwałego zarządu, dzierżawy, to w takim przypadku nie mamy do czynienia z przeniesieniem posiadania, a raczej z dzierżeniem.

Na uzasadnienie tej tezy wskazuje art. 338 k.c. Jak podnosi się w orzecznictwie i doktrynie *„różnica pomiędzy posiadaczem zależnym a dzierżycielem polega na świadomości i woli tych dwu osób: o ile bowiem posiadacz zależny włada w swoim imieniu i interesie innych niż własność prawem, z którym łączy go władztwo nad rzeczą, o tyle dzierżyciel włada faktycznie rzeczą za i dla kogo innego”* (komentarz do k. c. Księga druga, Własność i inne prawa rzeczowe. S. Rudnicki, G. Rudnicki, Wyd. Lexis, Warszawa 2009). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14.12.2017 r. orzekł: *Dzierżyciel, zgodnie z art. 338 k.c. to osoba, która włada rzeczą*

*faktycznie za kogoś innego w tym znaczeniu, że jego władztwo służy realizacji cudzych interesów i myśl o zachowaniu rzeczy dla innej osoby wyznacza element woli, który towarzyszy władaniu” (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14.12.2017 r., sygn. V CSK 154/17). A zatem, z ugruntowanego i jednoznacznego stanowiska doktryny oraz orzecznictwa wynika, że to co odróżnia dzierżyciela od posiadania, to wola władającego rzeczą. Posiadacz włada rzeczą w swoim imieniu albo jak właściciel (przy posiadaniu samoistnym) albo jak np. użytkownik, dzierżawca, najemca (przy posiadaniu zależnym), dzierżyciel natomiast ma zamiar władania rzeczą w cudzym imieniu. W istocie dzierżyciel rzeczy jedynie będzie wykonywał zadania nałożone na gminę przez ustawę [1] w art. 7 ust. 11 tj., że zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz.*

Natomiast w przypadku, gdy Gmina nabyte w ramach operacji rzeczy przeniesienie na Spółkę aportem, to w takiej sytuacji dochodzi do przeniesienia praw własności. W tym przypadku Spółka staje się posiadaczem samoistnym, włada rzeczą jak właściciel.

Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2015 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I CSK309/14 „*Samoistnym posiadaczem nieruchomości w rozumieniu art. 172 k.c. jest ten, który nią włada jak właściciel (art. 336 k.c.), czyli wykonuje uprawnienia składające się na treść prawa własności (art. 140 k.c.); korzysta z nieruchomości z wyłączeniem innych osób, pobiera pożytki i dochody, a także uważa się za uprawnionego do rozporządzenia nią*”.

W związku z powyższym, w przypadku gdy nabyte w ramach operacji rzeczy zostaną przeniesione aportem na inny podmiot, wówczas Samorząd Województwa zgodnie z treścią § 14 pkt 4 ppkt 2 umowy może wyrazić zgodę na przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, jeżeli:

- a) *podmiot, na rzecz którego ma nastąpić przeniesienie własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy oraz zobowiąże się do przejęcia obowiązków dotychczasowego Beneficjenta, związanych z przyznaną i wypłaconą pomocą,*
- b) *w wyniku przeniesienia własności albo następstwa prawnego nie zostaną naruszone cel i przeznaczenie operacji,*
- c) *zmiana ta nie sprzeciwia się zasadom określonym w Programie, przepisom rozporządzenia 1305/2013, ustawy, rozporządzenia i postanowieniom umowy.*

Domykając temat, wskazuję, że zgodnie z § 3 rozporządzenia [5] o pomoc może ubiegać się

- 1) gmina;
- 2) spółka, w której jedynymi udziałowcami są jednostki samorządu terytorialnego;
- 3) związek międzygminny.

Z uprzednio obowiązującego rozporządzenia [5], pomoc na beneficjenta wynosiła 2 000 000 zł, obecnie, po zmianie rozporządzenia [6] limit ten wynosi 5 000 000 zł na gminę.

W związku z powyższym, w ramach weryfikacji spełnienia warunków wymienionych w § 14 pkt 4 ppkt 2 a), b), c) umowy, należy także sprawdzić, czy podmiot na rzecz którego ma nastąpić przeniesienie tych rzeczy, korzystał ze wsparcia w ramach ww. typu operacji. W przypadku, gdyby limit pomocy na Beneficjenta zostałby przekroczony, wówczas przeniesienie rzeczy nabytych w ramach ww. typu operacji jest niemożliwe.

W przypadku zgłoszenia przez Beneficjenta zamiaru przeniesienia rzeczy nabytych w ramach operacji na inny podmiot, rozpatrywanie wniosku powinno się odbyć zgodnie z obowiązującą książką procedur KP-611-365-ARiMR „Zmiana przeznaczenia dóbr, wyremontowanych lub wybudowanych budynków lub budowli w całości lub w części/przeniesienie praw własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją/zwolnienie ze zobowiązań w wyniku zaistnienia okoliczności o charakterze siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności w ramach działań objętych PROW 2014-2020 wdrażanych przez podmioty zewnętrzne”.

Z poważaniem

Departament Działani Delegowanych  
ZASTĘPCA DYREKTORA  
  
Jolanta Perkowska

Do wiadomości:

1. Pan Łukasz Tomczak - Dyrektor Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa



Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 609, 721);

[2]

Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 679);

[3]

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, 1273, 1407, 1429, 1641, z późn. zm.);

[4]

Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2024 r. poz. 757);

[5]

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 526);

[6]

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 lutego 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu „Gospodarka wodno-ściekowa” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2022 r. poz. 285).